

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

**Vondstmelding in de Verdronken Weide in Ieper
(Ieper, Prov. West-Vlaanderen)**

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

Brussel 2015

COLOFON

Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed

Een uitgave van Onroerend Erfgoed

Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid,

Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Published by the Flanders Heritage Agency

Scientific Institution of the Flemish Government,

Policy area Town and Country Planning, Housing Policy and Immovable Heritage

Verantwoordelijke uitgever: S. Vanblaere

Onroerend Erfgoed

Phoenixgebouw

Koning Albert II-laan 19 bus 5, B-1210 Brussel

tel.: +32(0)2 553 16 50, fax: +32(0)2 553 16 55

info@onroerenderfgoed.be

www.onroerenderfgoed.be

Dit werk wordt beschikbaar gemaakt onder de licentie Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 3.0 Unported. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> om een kopie te zien van de licentie of stuur een brief naar Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License.

To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/> or send a letter to Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

ISSN 1371-4678

D/2015/6024/15

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

Vondstmelding in de Verdronken Weide in Ieper (Ieper, prov. West-Vlaanderen).

Terreinwerk & rapportage

**Marc Dewilde
archeoloog**

**Franky Wyffels,
veldtechnicus**

Vondstmelding in de Verdronken Weide in Ieper (Ieper, prov. West-Vlaanderen).

Administratieve gegevens:

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Ieper

Adres: Zuiderring (N37)

Kadaster: Afdeling: 1ste Afd.

Sectie: C

Perceel: 166/03P

Opgraving

Prospectie

Machtiging: 2009/271

Datum machtiging: 18/09/2009

Naam aanvrager: Dewilde Marc

Naam site: Verdronken Weide

Lambertcoördinaten (Lambert 1972): X= 45.833,42 Y=171.271 / X=46.393,91 Y=171.394,94 /
X= 46.542,91 Y=171.048,2 / X=45.812,53 Y=170.840,71

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
2 Ligging en bodemgesteldheid.....	5
3 Historische en archeologische informatie.....	6
4 Veldwerk	8
5 Besluit.....	13
6 Geraadpleegde literatuur.....	13

1 Inleiding

Het opduiken van een woekerende exoot, de waterteunis, in het wacht- en spaarbekken de Verdrongen Weide ten zuiden van Ieper noodzaakte VMM/ANB drastisch in te grijpen en (ondiepe) plagwerkzaamheden uit te voeren (fig. 1). Verdere uitbreiding van de exoot dreigde immers op korte termijn de drinkwaterwinning en de natuurwaarden in gevaar te brengen. Ook de verspreiding van de infectie in naburige waterlopen vormde een risico.

Men ging ervan uit dat de resten van de verdwenen laatmiddeleeuwse bewoning niet zouden geraakt worden omwille van de veronderstelde opslibbing, veroorzaakt door de winterse overstromingen.

Op 15 september 2009 werd gemeld dat er bij het afplaggen toch archeologische sporen oppervlakkig aan het licht kwamen en werd de toevalvondstprocedure in gang gezet. Jan Decorte van Archeo7 speelde hier een actieve rol in.

Fig. 1 Ook bij afplagging kunnen archeologische sporen opduiken.

2 Ligging en bodemgesteldheid

De Verdrongen Weide is een laag gelegen (20m OP) weidegebied, onmiddellijk ten zuiden van de stad Ieper, waarin verschillende beken samenvloeien. De kleinere Pollepelbeek en de Zillebeek wateren het oostelijk gedeelte af. De hoofdbeek is de Bollaertbeek, eigenlijk de gekanaliseerde Ieperlee, die een wijdvertakt zijbekenstelsel heeft. Vóór ze de Verdrongen Weide bereikt wordt de Bollaertbeek gevoed door de Haringebeek, de Wijtschatebeek, de Diependalebeek en de Klijtgatbeek.

Er is dan ook een grote bodemdiversiteit. Afwisselend dagzomen (nat, lemig) zand, (natte) klei en (vochtig tot natte) zandleem. Plaatselijk vertoont de bodem een opvallende gelaagdheid. Zo kan op een zware kleilaag een dik pakket lemig zand rusten, waarop opnieuw klei is afgezet.

De Lambertcoördinaten van de zone, waarbinnen een vijftal registraties mogelijk waren, zijn 45.833,42-171.271 / 46.393,91-171.394,94 / 46.542,91-171.048,2 / 45.812,53-170.840,71.

De vindplaats is kadastraal gekend als Ieper, 1ste Afd., Sie C, 166/03P (fig. 2).

Fig. 2 Situering van de vindplaats.

3 Historische en archeologische informatie

In het begin van de jaren 90 van de vorige eeuw werd hier een drinkwaterspaarbekken aangelegd en werd de omgeving als wachtbekken ingericht om in de winter overtollig water te stockeren. Daarbij werd het volledige terrein afgevlakt op een hoogte van 20m OP en kwamen de archeologische sporen dicht bij de oppervlakte of bloot te liggen.

Van 1992 tot 2000 voerde het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium er opgravingen uit. Daarbij werden sporen en structuren onderzocht, die tot verdwijning gedoemd waren, zoals o.a. de Uterste Veste, de Nieuwe Komenpoort en verschillende huisplattegronden. Daarnaast werd, voorafgaand aan de graafwerken voor het wachtbekken, het terrein archeologisch geëvalueerd. De natuurinrichtingswerken konden archeologisch gestuurd worden. De poelen zijn eigenlijk opgravingsvlakken. Tenslotte werd voorafgaand aan de aanleg van de Zuiderring de zone langs de aloude Komenstraat preventief archeologisch onderzocht.

In de Verdrongen Weide situeerde zich een gedeelte van de 13-14de eeuwse buitenwijk Sint-Michiels van Ieper, die na het beleg van 1383 niet meer heropgebouwd is. Het bodemarchief van deze wijk, die vooral werd bewoond door textielarbeiders, bleek ongemeen goed bewaard. Voor een stuk kon zelfs de ontwikkeling van de wijk gevolgd worden. Daarnaast kon ook de evolutie in de bouwmethodes -van houtbouw naar vakwerkbouw- duidelijk aangetoond worden (fig. 3).

Fig. 3 1997: Zicht op de woonzone tussen de Ieperlee (rechts) en de Leggherstraat (links).

Het aanbod aan structurele sporen is overweldigend: plattegronden van huizen en ateliers, (al dan niet verharde) straten en bermsloten, (al dan niet beschoeide, natuurlijke of gegraven) waterlopen, bruggen, aanlegsteigers, ... Het vondstenspectrum is zeer gediversifieerd en bevat de gebruikelijke huisraad, maar ook wapens, werktuigen, kledij-accessoires, speelgoed, devotionalia, ... Ook ecologisch materiaal is overvloedig beschikbaar. Bot, zaden en vruchten, stuifmeel, ... kunnen de consumptiegewoonten gedetailleerd illustreren.

In de CAI is de Verdrongen Weide als ID 75955 opgenomen.

4 Veldwerk

Het veldwerk werd uitgevoerd op 22-25/09/2009 en 21-22/10/2009¹. Het bleef beperkt tot een oppervlakkige registratie (fig. 4).

Fig. 4 Geregistreerde zones binnen het geheel van het opgegraven terrein.

Her en der zijn sporen en verkleuringen ingetekend zonder ze echt te kunnen interpreteren, want er werden geen doorsnedes gegraven. Het gaat over muurresten, puinvlekken en kleine en grote kuilen, waarvan er heel wat met allerlei artisanat in verband te brengen zijn.

De brede verbindingsgracht tussen de Komenbeek en de Ieperlee, die een circuit moest creëren om de scheepvaart te vergemakkelijken, kwam duidelijk tot z'n recht (fig. 5).

---

¹ Met dank aan J. Vanlaecke, topograaf bij het agentschap Onroerend Erfgoed, voor de hulp bij de localisatie van de sporen (23/09/2009).

Fig. 5 De verkleuring van de gegraven waterloop, die de verbinding maakt tussen de Ieperlee, de Nieuwe Leye en de Komenbeek is prominent aanwezig.

Zone A. In een voormalig opgravingsvlak zijn een tiental palen van een voorheen al geregistreerde brug en beschoeiing uit hun context gerukt. Dit bood de gelegenheid om houtstalen te nemen in functie van eventueel dendrochronologische analyse. Van de 16 palen konden er 6 gedateerd worden². Uit dit materiaal kwamen 2 curves naar voor. De ene ligt zeker ná 1279, de andere zeker na 1352, maar vóór 1368. Uit vroegere studie³ blijkt dat het in de periode 1280-1290 in dit deel van de Sint-Michielsparochie uitermate druk was (bouw houten gebouwen, aanleg beschoeiing Ieperlee). De tweede periode wijst op herstellingen van de brug. De laatste piekperiode van de muntcirculatie is trouwens te plaatsen van 1360 tot 1365. Bij het vergroten van de put kwam een muurtje vrij en zijn nog andere vondsten tevoorschijn gekomen o.a. een volledige grijze kan (fig. 6).

Fig. 6 Een volledige grijze kan, 2de helft 13de eeuw .

² Haneca 2010.

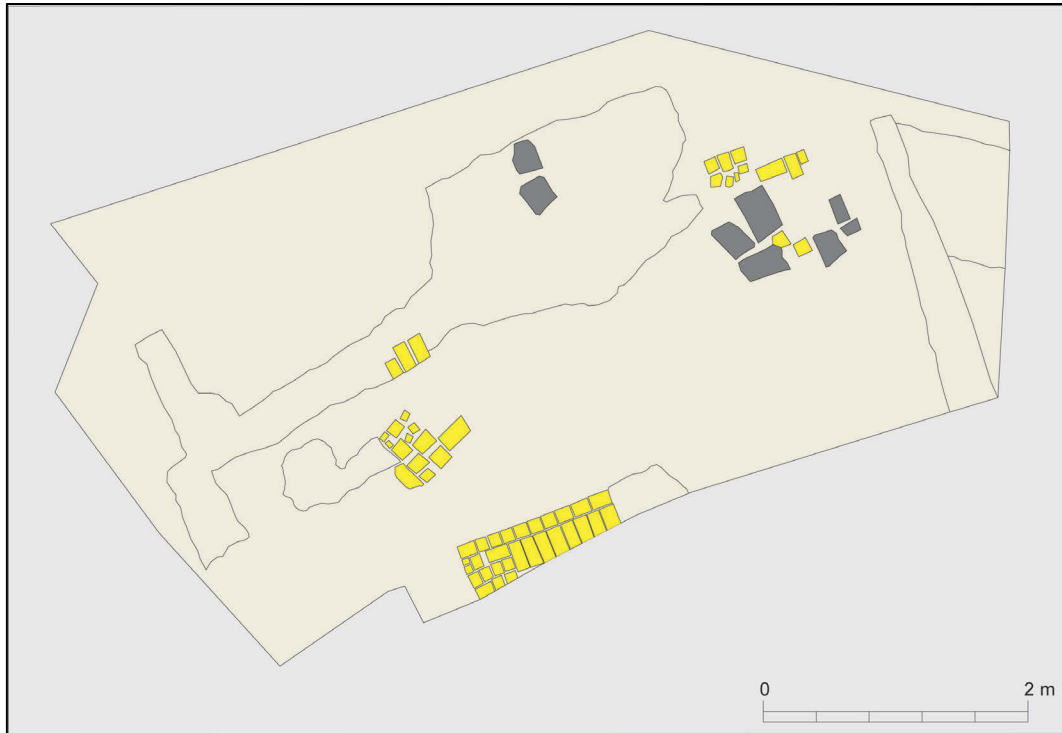
³ Haneca et al. 2009, 66-67.

Zone B. Ten westen van de Komenbeek werd een woonzone herkend. Een haardplaat en stroken baksteenpuin wijzen alleszins op een gebouw; een vakwerkconstructie, opgetrokken op baksteenbasissen (fig. 7). De haardplaat meet 1,4 op 1 m en lijkt in de hoek van de constructie te liggen. Enkele stukjes muurbasis bestaan uit baksteenpuin. Vooral gele baksteen werd gebruikt (26 x 12,5 x ?; 22,5 x 11 à 11,5 x ?; 22 x 12 x ?). Er zitten ook natuursteenblokken tussen, die als poeren/steunpunten binnen het gebouw kunnen geïnterpreteerd worden.

Fig. 7 Een stuk van een haardplaat en wat muurresten verwijzen naar een constructie.

Zone C. Noordelijk van zone B, eveneens ten westen van de Komenbeek kwam een andere woonzone aan het licht (fig.8). Uit de puinstroken, waarin een hoek kan herkend worden, de puinvlekken (gele baksteen: 21 x 10 x ?; ? x 11,5 x ?) en de natuurstenen blokken blijkt een structuur, die verschillende aanpassingen gekend heeft. Bij een muurstrook van 1,8 m is gele baksteen van 22 x 11 à 10 x ? gebruikt. Ook enkele platen van ongeveer 1 m in het vierkant en een poer van 0,3 op 0,5 m kunnen aan de constructie gelinkt worden (fig. 9).

Fig. 8 Grondplan van zone C.

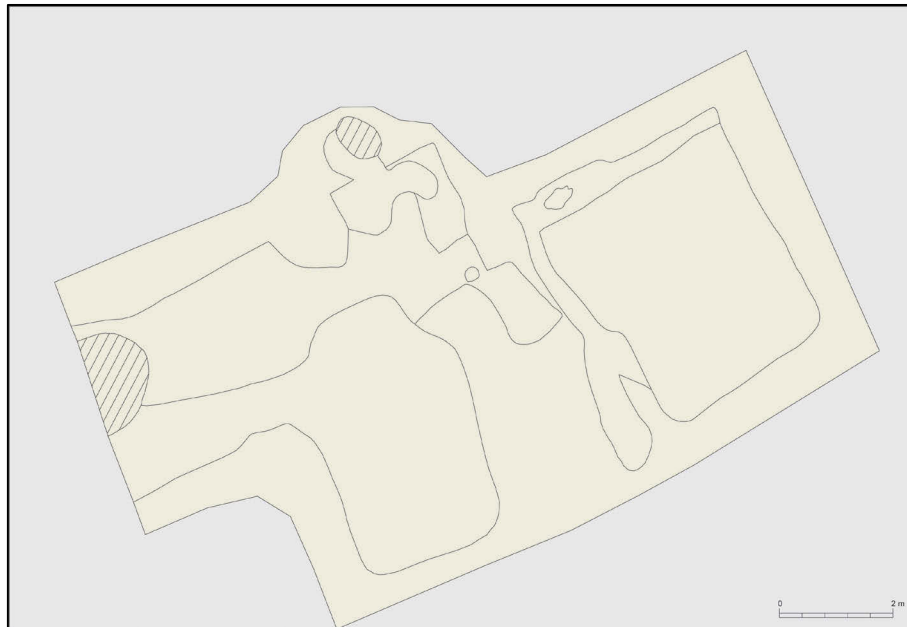

Fig. 9 Overzichtsfoto van zone C.

Zone D. Hier valt een 1,25 tot 2,5 m brede greppel op, waarin veel scherven steken. De greppel loopt parallel (ten zuiden) met de verbindingsgracht tussen de Ieperlee, de Nieuwe Leye en de Komenbeek. Is dit een aanduiding voor het verloop van een weg erlangs?

Zone E. Haaks op de Nieuwe Leye, aan de oostzijde wijzen strookvormige grondsporen, waarvan sommige baksteenpuin, houtskool en scherven bevatten, misschien op de vulling van een depressie.

Zone F. Ten zuiden van de gracht, die de Ieperlee en de Nieuwe Leye met de Komenbeek verbindt komt een concentratie van grote en kleine, elkaar oversnijdende kuilen voor (fig. 10 - 11). Ze meten 4,5 op 4, 4,5 op 2,5, 1,5 op 1,25 en 1,5 op 7? m. Twee zijden van de meeste oostelijke kuil vertonen houtkoolvlekjes of -banden. Ook een baksteenpuinconcentratie trekt de aandacht. Zijn dit artisanale kuilen, die later als afvalputten gebruikt zijn?

Fig. 10 Grondplan van zone F.

Fig. 11 Overzichtsfoto van de kuilenzone.

Zone G. Ook oorlogsresten mochten niet ontbreken. Zo werd o.a. een kist met Britse granaten gevonden (fig. 12). De huls, gevuld met kruit en bedoeld om ze af te schieten, zit er nog op.

Fig. 12 Britse granaten, transportklaar.

Bij het opschonen van de sporen kon heel wat schervenmateriaal verzameld worden. Door de inzet van een metaaldetector kwamen ook gespen, een zilveren munt en een penning, een miniatuurgrape, een riemtong, een mesblad (met merkteken), een lakenloodje een vogelrinkbakje en veel smeltlood aan het licht.

5 Besluit

Bij afplagging, bedoeld om een exoot uit te roeien, zijn in de Verdronken Weide ten zuiden van Ieper archeologische sporen vrijgekomen en geregistreerd. Deze sporen verwijzen naar de laatmiddeleeuwse, ambachtelijke buitenparochie Sint-Michiels. Zowel gebouwrusten als grondsporen kwamen aan het licht.

De archeologisch gevoelige zones zijn na de registratie afgedekt met geotextiel om de ontwikkeling van nieuwe vegetatie, die de vrij liggende sporen dreigde te verstoren, te voorkomen⁴.

Inmiddels kan de situatie enigszins geëvalueerd worden. De exoot is nog altijd niet uitgerooid. Het geotextiel lijkt z'n effect niet gemist te hebben. Op de randen ervan heeft zich duidelijk wel nieuwe vegetatie ontwikkeld⁵.

6 Geraadpleegde literatuur

De archeologische activiteit in de Verdronken Weide kan gevolgd worden in *Archaeologia Mediaevalis* 1993 tot 2001.

---

⁴ Na overleg met W. Slabbaert, E. Malfait (ANB), D. Depover, M. Goegebeur (VMM), S. De Decker (R-O Vlaanderen), M. Dewilde (VIOE), J. Decorte (Archeo7) en F. Lignel (stad Ieper) op 09/10/2009.

⁵ Met dank aan Lieven Stubbe (stad Ieper) .

DE GROOTE K. 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), *Relicta Monografieën* 1, Brussel

DEWILDE M. & ERVYNCK A. 1995: *De thuiskomst van Michiel Quaetjone Archeologie in de Verdronken Weiden van Ieper*, Ieper.

DEWILDE M. & VAN BELLINGEN S. 1998: Excavating a Suburb of Medieval Ypres (Belgium). Evidence for the Cloth Industry. In: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds), *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders. Ieper en de middeleeuwse lakennijverheid in Vlaanderen*, Archeologie in Vlaanderen. Monografie 2, Brussel, 57-76.

HANECA K., DEWILDE M., ERVYNCK A., BOEREN I., BEECKMAN H., GOETGHEBEUR P. & WYFFELS F. 2009: De 'houten eeuw' van een Vlaamse stad. Archeologisch en dendrochronologisch onderzoek in Ieper. (prov. West-Vlaanderen), *Relicta* 4, 99-133.

HANECA K. 2010: Houten palen bemonsterd tijdens beheerswerken in de Verdronken Weide te Ieper (prov. West-Vlaanderen), *RNO.VIOE.2010 -002*

MUS O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds), *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders. Ieper en de middeleeuwse lakennijverheid in Vlaanderen*, Archeologie in Vlaanderen. Monografie 2, Brussel, 57-76.

MUS O. (TRIO P. M.M.V. ALLEMON J., DE SMET M. & DEWILDE J.) 2010: *De geschiedenis van de middeleeuwse grootstad Ieper. Van Karolingische villa tot de destructie in 1914*, Ieper.

VAN BELLINGEN S. & DEWILDE M. 1994: De verdwenen Sint-Michielswijk te Ieper (prov. West-Vlaanderen). Interimverslag 1994, *Archeologie in Vlaanderen* IV, 149-167.

VAN BELLINGEN S., DEWILDE M. & MUS O. (met een bijdrage van PIETERS M.) 1993: De verdwenen Sint-Michielswijk te Ieper (prov. West-Vlaanderen). Interimverslag 1993, *Archeologie in Vlaanderen* III, 255-280.

VERHULST A. 1999: *The rise of cities in North-West Europe*, Cambridge.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

www.onroenderfgoed.be